

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 – Wereld: Kobalt uit Democratische Republiek Congo

1 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat Democratische Republiek Congo / een perifeer land de negatieve gevolgen ondervindt van de kobaltindustrie die in handen is van bedrijven uit centrumlanden (die het grootste economische gewin ervan hebben) 1
- Juiste vormen van afwenteling op een lager schaalniveau zijn: 1
 - Binnen Democratische Republiek Congo vindt de milieuvervuiling / milieuaantasting door de kobaltmijnen plaats in een perifeer gebied / in het uiterste zuiden van het land.
 - In de (informele) kobaltmijnen vindt kinderarbeid plaats.

2 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat de infrastructuur vanuit de vindplaatsen van grondstoffen vooral gericht is op havens / er nauwelijks verbindingen zijn tussen de vindplaatsen van grondstoffen 1
- Uit het antwoord moet blijken dat door veel neerslag in de periode december - februari (spoor)wegen onbegaanbaar kunnen worden 1

3 maximumscore 2

Een juist redenering is:

- Centrumlanden zijn de uiteindelijke gebruikers van batterijen en accu's / zitten helemaal aan het einde van de productieketen 1
- zodat deze landen uiteindelijk problemen kunnen ondervinden als bij de winning van koper / de productie / het transport van batterijen en accu's iets fout gaat 1

4 maximumscore 2

- Juiste antwoorden zijn: 1
 - De regering kan ervoor zorgen dat de mijnen (weer) in eigen bezit komen / niet toegezegd worden aan buitenlandse bedrijven.
 - De regering kan ervoor zorgen dat de regio waarin het kobalt gewonnen wordt, meer meeprofiteert van de kobaltindustrie.
- Juiste antwoorden zijn: 1
 - Bedrijven als Tesla en Apple kunnen een keurmerk / convenant in het leven roepen waarin staat dat zij alleen nog handelen in kobalt die gewonnen is zonder kinderarbeid / afwenteling.
 - Bedrijven als Tesla en Apple kunnen besluiten alleen nog gebruik te maken van gerecycled kobalt.

Opgave 2 – Wereld: Mondiale bevolkingsontwikkeling

5 maximumscore 2

- Het gemiddeld aantal kinderen per vrouw / vruchtbaarheidscijfer is de laatste decennia wereldwijd gedaald (tot bijna de vervangingsfactor) 1
- Juiste antwoorden zijn: 1
 - Het relatief grote aandeel kinderen / jongeren nu zal de komende decennia (doordat zij ouder worden) de wereldbevolking laten groeien.
 - De levensverwachting (bij geboorte) stijgt.

6 maximumscore 3

Een juiste redenering is:

- Meisjes die naar school gaan leren over het gebruik van anticonceptiemiddelen / risico's van een groot gezin / krijgen vaker betaald werk 1
- zodat zij het stichten van een gezin langer zullen uitstellen / minder kinderen zullen krijgen 1
- Juiste redenen vanuit de sociaal-culturele dimensie zijn: 1
 - Religie kan de acceptatie van anticonceptie in de weg staan.
 - In sommige culturen / gebieden is het krijgen van veel kinderen een statussymbool.

7 maximumscore 2

- a Sub-Sahara Afrika
- b Zuid-Amerika
- c Oost-Azië
- d Noord-Amerika

- indien vier juiste macroregio's 2
- indien drie of twee juiste macroregio's 1
- indien minder dan twee juiste macroregio's 0

8 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- Een hoge levensverwachting (in combinatie met een laag geboortecijfer) leidt tot vergrijzing 1
- zodat het aandeel mensen dat tot de beroepsbevolking wordt gerekend relatief afneemt / de demografische druk in centrumlanden toeneemt 1

Opgave 3 – Aarde: San Rafael Swell

9 maximumscore 2

c - b - d - a

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatste letter een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

10 maximumscore 2

Een juiste uitleg is

- de aardkorst / gesteentelagen worden door erosie en verwerking lichter (oorzaak) 1
- waardoor de aardkorst omhoog komt / gesteentelagen ook weer worden opgeheven (en het gebied dus niet lager komt te liggen) (gevolg) 1

Opmerking

Aan antwoorden die ingaan op het feit dat de opheffing sneller gaat dan de afbraak door erosie 1 scorepunt toekennen.

11 maximumscore 1

Golf van California

Opmerking

Antwoorden die verwijzen naar de Grote Oceaan zijn onjuist.

12 maximumscore 3

- Uit het antwoord moet blijken dat de temperatuurverschillen tussen de winter en de zomer / door het jaar heen groot zijn en dat er weinig neerslag valt 1

Opmerking

Alleen als beide antwoorden juist zijn 1 scorepunt toekennen.

Een juiste beschrijving is:

- Het klimaat in Utah wordt in tegenstelling tot het klimaat in Virginia nauwelijks beïnvloed door de gematigde invloed van zee 1
- waardoor de temperaturen in Utah (in tegenstelling tot Virginia) overdag heel hoog kunnen oplopen, maar 's nachts ook weer (relatief) snel kunnen dalen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4 – Aarde: De aarde over 200 miljoen jaar

- 13 maximumscore 2**
- Juiste gegevens zijn: 1
 - de richting waarin platen bewegen
 - de snelheid waarmee platen bewegen
 - de dichtheid van platen

Opmerking

Alleen als twee gegevens juist zijn 1 scorepunt toekennen.

- Uit het antwoord moet blijken dat om tot deze voorspelling te komen aangenomen moet worden dat (geologische) processen nu en in de toekomst op dezelfde wijze plaatsvinden 1
- 14 maximumscore 3**
- stap D 1
 - Novapangea 1
 - Amasia 1
- 15 maximumscore 2**
- in het (begin van) krijt 1
 - 20.000.000 jaar geleden 1

Opgave 5 – Zuid-Amerika: (Geen) water in Bolivia

- 16 maximumscore 1**
een gebergte / reliëf / het Andesgebergte
- 17 maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- het klimaat op grotere hoogte koeler is (oorzaak) 1
 - waardoor (voedings)gewassen (zoals aardappels / tarwe) hier beter groeien (gevolg) 1
- 18 maximumscore 2**
Juiste kenmerken zijn:
- Een groot deel van de beroepsbevolking leeft van de landbouw (en is dus afhankelijk van voldoende neerslag).
 - Het bnp (per hoofd) van Bolivia is laag (en het land is daardoor minder in staat om de gevolgen van de toenemende droogte te bestrijden).
- per juist kenmerk 1
- 19 maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken dat in de omgeving de gletsjers smelten / op den duur verdwijnen.
- 20 maximumscore 3**
- Een juist antwoord is: het ontwikkelen van plattelandsgebieden (zodat mensen minder genoodzaakt zijn naar de stad te trekken) 1
 - Juiste antwoorden zijn: 1
 - Overheidscampagnes initiëren / maatregelen nemen om waterspilling tegen te gaan.
 - Maatregelen nemen om water (in bijvoorbeeld regentonnen) op te slaan.
 - Een juist antwoord is: het aanleggen van waterbekkens / stuwmeren 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 – Zuid-Amerika: Economische ontwikkeling in Zuid-Amerika

21	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • Colombia 	1
	Uit de redenering moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • door exportvalorisatie meer waarde wordt toegevoegd aan grondstoffen / agrarische producten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • zodat de waarde van de export stijgt (en landen dus meer verdienen aan de export) 	1
22	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Voor vraag 22 moet bij de eerste deelscore altijd 1 scorepunt worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Colombia 	1
23	maximumscore 1	
	uitspraak 1: juist	
	uitspraak 2: onjuist	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Alleen bij twee juiste antwoorden 1 scorepunt toekennen.</i>	
24	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • Uit het antwoord moet blijken dat het neoliberale beleid op het verminderen van wetten en regelgeving voor bedrijven / het verminderen van overheidsbemoeienis gericht is (waardoor bedrijven meer autonomie krijgen en zich kunnen richten op vrijemarkteconomie) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Een juist punt van kritiek is: de welvaart wordt ongelijk over de bevolking verdeeld / De sociale ongelijkheid is groot 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • populisme 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 7 – Leefomgeving: Code rood in Zuid-Limburg

25	maximumscore 2	1
	<ul style="list-style-type: none"> • debiet • piekafvoer 	1
26	maximumscore 1	
	d - b - c - a	
27	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een juiste reden is: het overheidsprogramma Ruimte voor de Rivier / het beleid was vooral gericht op het voorkomen van wateroverlast / van overstromingen bij de grote rivieren / de Maas en/of Rijn 	1
	Uit de uitleg moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • de Geul en de Gulp zich diep ingesneden hebben in het landschap / in een diep dal liggen (oorzaak) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • waardoor er weinig ruimte is / mogelijkheden zijn om deze beken meer ruimte te geven (gevolg) 	1
28	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een argument voor dit idee op lokaal schaalniveau is: het risico op wateroverlast in Valkenburg zal lager worden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Een argument tegen dit idee op een hoger schaalniveau is: zo'n ondergrondse buis is geen oplossing voor wateroverlast in het hele Geuldal 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 8 – Leefomgeving: Universiteitsstad Leiden

29	maximumscore 2	
	uitspraak 1: juist	
	uitspraak 2: juist	
	uitspraak 3: onjuist	
	indien drie juiste antwoorden	2
	indien twee juiste antwoorden	1
	indien minder dan twee juiste antwoorden	0
30	maximumscore 2	
	Uit de redenering moet blijken dat:	
	<ul style="list-style-type: none"> Leiden in tegenstelling tot Dordrecht ingeklemd ligt tussen twee (grote / dichtbevolkte) steden die alle mogelijke voorzieningen bieden / die al aangemerkt worden als primair regionaal centrum 	1
	<ul style="list-style-type: none"> zodat mensen uit de omgeving van Leiden gebruik zullen maken van de voorzieningen in deze (grotere) steden, terwijl de mensen die in het verzorgingsgebied van Dordrecht wonen niet zomaar naar een andere stad zullen gaan 	1
31	maximumscore 2	
	Een juiste redenering is:	
	<ul style="list-style-type: none"> In het algemeen is de onderlinge verbondenheid tussen gelijkgestemden (uit dezelfde leeftijdsgroepen) / studenten groot 	1
	<ul style="list-style-type: none"> maar tussen deze groep studenten en andere groepen uit de samenleving is er weinig / minder contact 	1
32	maximumscore 2	
	Een juiste redenering is:	
	<ul style="list-style-type: none"> in de Structuurvisie 2040 staat beschreven dat de Randstad (als vestigingsplaats voor mensen en bedrijven) moet kunnen blijven concurreren met andere grootstedelijke gebieden in Europa 	1
	<ul style="list-style-type: none"> en dat een BioScience Park / een internationaal goed aangeschreven universiteit / het uitroepen van Leiden als European City of Science bijdraagt aan dit beleid 	1

Bronvermeldingen

- bron 1 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022
www.scmp.com/business/commodities/article/2149027/china-goes-all-out-secure-lithium-cobalt-supplies-key, 2022
- bron 2 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022
- bron 3 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met gegevens van thelondonglobalist.org/when-one-development-halts-another-cobalt-mismanagement-in-the-democratic-republic-of-the-congo, 2019
- bron 4 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met gegevens van population.un.org/wpp/Graphs/Probabilistic/POP/TOT/900, 2022
- bron 5 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met data van population.un.org/wpp/Graphs/DemographicProfiles, 2022
- bron 6 Grote Bosatlas 56e editie, 2021
sp-images.summitpost.org, 2022
- bron 7 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met gegevens van www.lemkeclimbs.com/san-rafael-swell.html, 2022
- bron 8 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met data van Climate Ferron - Utah and Weather averages Ferron (usclimatedata.com), 2022
- bron 9 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met gegevens van alpmediterrane.eu/images/pages/TheWilsonCycle.FR.jpg, 2022
- bron 10 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met gegevens van bigthink.com/wp-content/uploads/2021/01/origin-5.png, 2022
- bron 11 Grote Bosatlas 56e editie, 2021
- bron 12 Grote Bosatlas 56e editie, 2021
- bron 13 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022
- bron 14 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met data van oec.world/en/visualize/line/hs96/show/col/all/all/2009.2019, 2022
- bron 15 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met data van populationpyramid.net, 2021
- bron 16 Grote Bosatlas 56e editie, 2021
- bron 17 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met data van <https://www.waterschaplimburg.nl>
- bron 18 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met data van www.nu.nl/wateroverlast-limburg/6145983/de-maas-blijft-hoog-staan-wat-kunnen-we-de-komende-dagen-verwachten.html, 2022
- bron 19 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022
- bron 20 Grote Bosatlas 56e editie, 2021
- bron 21 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022
- bron 22 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling met gegevens van leiden.incijfers.nl/dashboard/Dashboard/Onderwijs-en-studenten, 2022